

A kereszténység kialakulása

Az egyistenhívő zsidóság körében már régóta várták a megváltót, aki megváltja a népet szenvedéseitől. A felfokozott messiás-váró légkörben született meg a kereszténység. Igehirdetők léptek fel, mint például Keresztelő János, aki a megváltó közeli eljövetelét jósolta és a bűnbánatot hirdette.

A Biblia szerint Betlehemben Szűz Mária fiaként született meg Jézus Krisztus, aki már a megváltást hirdette. **Jézus tanítványaival, az apostolokkal járta Júdea városait, hirdette a végítéletet, a megbocsátást és az üdvösség reményét, és azt, hogy csak az Istenbe vetett hit és egymás szeretete számít. Ostorozta a vagyonszerzést, a kapzsiságot, a gyűlöletet, az erőszakot.** Hívei egyre gyarapodtak. Egész életével példát mutatott, megtestesítette azt a magatartást, amit Isten vár a híveitől. Ezek a tanítások alig egy év alatt új alapokra helyezték a zsidó hitet. De ugyanakkor **összeütközéseket is szült valamennyi zsidó vallási irányzattal.**

Jézus legnagyobb ellenségei a farizeusok voltak, akik a Thóra legszigorúbb megtartásáért harcoltak. Pártolói pedig az esszénusok („az Újszövetség népe”) voltak. Mint Keresztelő János, ő is útjában állt a helyi hatalomnak, ezért Pontius Pilátus a zsidó főpapok kérésére keresztre feszítette.

De Jézus halálával tanai nem haltak meg. Követői őt tekintették a megváltónak. Tanítványaiból Péter vezetésével ki közösség alakult ki. A hívek első központja Jeruzsálem volt. **Az új vallás elterjedése Pál apostol (eredetileg: Saul) nevéhez fűződik.** Saul farizeusi nevelést kapott, és üldözte a keresztényeket, de csodával határos módon megtért. Ezt nevezik **Pál-fordulásnak**. Szerinte a megváltás Jézus kereszthalálával már nemcsak a zsidók, hanem az egész emberiség számára megtörtént, aki hisz ebben, az már ezen a világon elnyerheti a megváltást.

A 3. századra a kereszténység méltó vetélytársa lett a többi vallásnak. Az általa képviselt értékek: felebaráti szeretet, testvériség, alázat a népességre vonzólag hatottak. A közösségekben mindenki egyenlőnek számított. A hit a megváltás olyan reményével töltötte el a híveket, amelyet a római istenvilág egyetlen istene sem tudott nyújtani.

Egy város keresztényei közösséget alkottak, egy családba tartoztak. Mindenki egyenlőnek számított, rabszolgákat is felvettek a közösségbe. Minden keresztény vagyonának és jövedelmének egy részét a közös kasszába adta, ebből segélyezték a nélkülözőket. Összejöveteleiket rendszerint vasárnap tartották: imádkoztak, a Bibliát magyarázták, zsoltárokat énekeltek, úrvacsorán, áldozáson vettek részt. A szertartást pap vagy püspök vezette – ő kezelte a közös kasszát, döntött a közösségbe való felvételtől, kizárásról, és irányította az egész közösség életét. Közösségi szolgák gondoskodtak a betegekről, a fiatal lányokat az özvegyek nevelték.

A kereszténység terjedésével annak társadalmi bázisa is megváltozott.

A 2-3. században már a módosabb, műveltebb emberek is csatlakoztak. A kereszténység nem fenyegette vagyonukat, nem becsülte le műveltségüket, nem követelte tőlük a rabszolgák felszabadítását. Ehelyett beérték jótékonykodással, a rabszolgákkal szembeni testvéries magatartással.

A társadalmi bázis kiszélesedése magával hozta az egyházszervezet kialakulását is. A teljesen önálló közösségi vezetők, kis közösségek helyett nagyobb arányú, központilag irányított közösségre volt szükség.

- **püspökök** – a nagyobb közösségek élére kerülnek – fokozatosan veszik át a közösségek irányítását, monarchikus hatalomra kerülnek
- **presbiterek** – az egyházközösség tekintélyes, idősebb tagjainak állandó tanácsa, vagyis a papok **pápa** – Róma püspöke
- a **zsinatok** összejövetelek voltak, melyeken a felmerülő problémákat tárgyalták meg.

- **a niceai zsinaton** (IV. sz) egységesítették a hitelveket és a rituálékat.

Az új vallás hívei gyanúsítgatásoknak, rágalomnak voltak kitéve. **Összeütközések az állammal a császárkultusz kérdésében.** Minél súlyosabbá vált a birodalom helyzete, annál inkább megkövetelték a keresztényektől a római istenhitet, a császár istenítését. Akik nem voltak erre hajlandóak, kivégezték. Ennek ellenére számtalan keresztény vallotta meg a bíró előtt hitét.

Constantinus császár felismerte, hogy a gyenge államhatalomnak nem üldöznie kell a keresztényeket, hanem támaszkodnia rá. 313-ban a Milánóban kiadott rendeletével biztosította a keresztények szabad vallásgyakorlatát. A keresztény vallás tanítói között éles viták bontakoztak ki a szertartások és a hitelvek kapcsán, így a császár a birodalom egysége érdekében, mint pontifex maximus, összehívta Niceába az első egyetemes zsinatot (325), ahol elfogadták az a dogmát miszerint Jézus egylényegű az Atyával és a Szentlélekkel. Ez a szentháromság tana. Az római birodalom utolsó császára 391-ban **Theodosius** államvallássá tette. Minden más vallást üldözendőnek nyilvánított.